

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

13 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte

Iurie Diaconu,

Judecători

Victor Boico, Ghenadie Plămădeală, Liliana Catan,
Iurie Bejenaru.

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar, împotriva sentinței Judecătoriei Bălți din 28 iunie 2019 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 decembrie 2021, declarat de avocata Rodica Cojocar, în numele inculpatului

Gața Alexandru XXXX.

<i>instanța de fond:</i>	<i>18.10.2016 – 28.06.2019,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>15.08.2019 – 26.01.2021,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>08.04.2021 – 03.08.2021,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>05.10.2021 – 20.02.2022,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>29.03.2022 – 13.06.2022.</i>

Asupra recursului menționat, Colegiul Penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Bălți din 28 iunie 2019, Gața Alexandru a fost condamnat în baza art. 190 alin. (5) Cod penal la 10 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a exercita activitate în domeniul administrării mijloacelor bănești pe un termen de 3 ani, cu executare în penitenciar de tip închis, din 28.06.2019, cu includerea perioadei arestării preventive și la domiciliu, de la 23.11.2015 până la 05.08.2016.

De la inculpat s-a încasat prejudiciul material în beneficiul părților vătămate Babără Vitalie - 616.000 lei, Costețchi Nicolai - 907.000 lei și Curicheru Grigore – 1.984.000 lei.

De la inculpat s-au încasat în beneficiul statului cheltuielile de judecată în mărime de 20.634,32 lei.

2. Instanța de fond a constatat că inculpatul Gața Alexandru, într-o zi nestabilită de către organul de urmărire penală a lunii mai a anului 2012, acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a

unei persoane, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările lor prejudiciabile și dorind survenirea acestora, aflându-se la domiciliu lui Băbără Vitalie, amplasat pe str. Xxxx, mun. xxxx, folosindu-se de faptul că Băbără V. are încredere în el, **inducând în eroare** pe acesta **prin prezentarea ultimului ca adevărată a unei fapte mincinoase**, însoțită de comportament dolosiv și viclean, sub pretextul că dorește să împrumute bani ce urmează de a fi investiți în afaceri, a dobândit ilegal de la Babără V. bani în sumă de 50.000 dolari SUA, ce conform cursului oficial a BNM constituie 616.000 lei, pe care ulterior i-a însușit, cauzându-i astfel părții vătămate Babără V. o daună în proporții deosebit de mari.

Tot el, într-o zi nestabilită de către organul de urmărire penală a lunii septembrie 2012, aflându-se în oficiul SRL "Guldin Lux", amplasat pe str. Xxxx din mun. xxxx, acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările lor prejudiciabile și dorind survenirea acestora, convingându-l pe Costețchi Nicolai, **inducând în eroare** pe acesta **prin prezentarea ultimului ca adevărată a unei fapte mincinoase, însoțită de comportament dolosiv și viclean**, precum că el își desfășoară activitatea în domeniul financiar, pe când în realitate el nu desfășura această activitate, folosindu-se de faptul că Costețchi N. are încredere în el, sub pretextul schimbării valutei străine în valută națională, a dobândit ilegal de la Costețchi N. banii în sumă de 2300000 ruble rusești, ce conform cursului oficial a BNM constituie 907.000 lei, pe care ulterior i-a însușit, cauzându-i astfel părții vătămate Costețchi N. o daună în proporții deosebit de mari.

Tot el, la data de 04.10.2012, aflându-se pe str. xxxx, mun. xxxx, acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările lor prejudiciabile și dorind survenirea acestora, folosindu-se de faptul că Curicheru Grigore are încredere în el, prin relațiile de prietenie, pe care le aveau de o perioadă îndelungată de timp, **inducând în eroare** pe acesta **prin prezentarea ultimului ca adevărată a unei fapte mincinoase, însoțită de comportament dolosiv și viclean**, sub pretextul că dorește să împrumute bani ce urmează de a fi investiți în afaceri, a dobândit de la Curicheru G. bani în sumă de 90.000 Euro, ce conform cursului oficial a BNM constituie 1984000 lei, pe care ulterior i-a însușit, cauzându-i astfel părții vătămate Curicheru G. o daună în proporții deosebit de mari. În total în perioada de timp a lunilor mai – octombrie 2012, Ganța Alexandru a dobândit ilicit bunurile altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în sumă totală de 3507000 lei.

Astfel, a comis infracțiunea prevăzută la art. 190 alin. (5) Cod penal ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane **prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv și viclean**, săvârșită cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari.

Instanța a reținut că inculpatul nu a recunoscut vina, solicitând să fie achitat, deoarece în acțiunile lui nu a fost dovedită latura subiectivă, nu a avut intenția de a

comite escrocherie, în speță persistă relații civilă or, la materialele cauzei sunt recipisele prin care a luat bani cu împrumut de la părțile vătămate și se obligă să-i restituie.

Totodată, vinovăția acestuia este integral demonstrată prin probele administrate, inclusiv declarațiile părților vătămate, martorilor și materialele scrise cercetate, toate în cadrul ședinței de judecată.

3. Avocata Natalia Uncu a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie achitat.

Apelanta a invocat că sentința este bazată pe presupuneri, pe contradicții care nu au fost înlăturate în cadrul judecării cauzei, or, probele prezentate de acuzare și cercetate în ședință de judecată nu sunt pertinente, concludente, utile, adică nu dispun de calitățile necesare pentru a fi puse la baza unei sentințe de condamnare.

Instanța de fond nu a luat în considerație că inculpatul a intrat în posesia banilor respectivi prin acțiuni absolute licite, neinterzise de lege, eliberând recipise părților vătămate.

Între inculpat și părțile vătămate au existat raporturi juridice civile, bazate pe recipisele de împrumut, fapt care exclude componența infracțiunii prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Or, conform art. 1, Protocolul adițional Nr. 4 la CtEDO „Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală”.

Însușirea din avutul proprietarului prin escrocherie în cazul primirii cu împrumut a mijloacelor bănești prin metoda înșelăciunii sau abuzului de încredere poate avea loc doar cu condiția că la momentul obținerii banilor, făptuitorul era conștient că nu dorește restituirea lor.

Astfel, din materialele cauzei a rezultat că părțile vătămate cunoșteau starea lucrurilor și starea materială a inculpatului, care a și fost motivul împrumuturilor bănești, ceea ce impunea un anumit risc de pierdere a finanțelor în caz de eșec al afacerii sale, dat fiind că activitatea de întreprinzător reprezintă în sine un factor de risc real. Părțile vătămate au primit profit de pe urma afacerii inculpatului. Prin urmare inculpatul își onora obligațiunile sale și achita profit părților vătămate.

Prin urmare, în acțiunile inculpatului a avut loc o inacțiune manifestată prin imposibilitatea temporară de a restitui sumele de bani împrumutate.

3.1. A declarat apel și inculpatul, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie achitat, cu respingerea acțiunilor civile și încasarea cheltuielilor de judecată.

Apelantul a invocat că i s-a incriminat dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte minciunoase în privința... calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul...

Or, în partea formulării învinuirii cu indicarea datei, locului, mijloacelor și modului de săvârșire a infracțiunii și consecințele ei, după cum prevede alin. (2) la art. 281 Cod de procedură penală, adică la descrierea laturii obiective a infracțiunii, procurorul nu a făcut nicio mențiune referitoare la elementele calificative indicate mai sus, în special: prin ce se manifestă inducerea în eroare asupra calităților substanțiale

ale obiectului și care este acest obiect; prin ce se manifestă inducerea în eroare asupra părților, cine sunt aceste părți, or nu i s-a reținut că a acționat sub o identitate falsă sau în interesele unei identități false sau prepuse; care este actul juridic nul.

Astfel, fiind confuz asupra învinuirii înaintate, a fost în dificultate de a se apăra eficient în așa fel ca instanța să înțeleagă corect explicațiile sale și să facă concluziile cuvenite cu privire la învinuirea ce i-a fost adusă.

La baza sentinței, instanța de fond a pus declarațiile părții vătămate Costețchi Nicolai, Babără Vitalie și Curicheru Grigore, fără a fi analizate prin prisma concludenței și coroborării cu alte probe administrate.

Instanța de fond nu a dat aprecierea cuvenită și declarațiilor sale, or el a menționat că nu a avut intenția de a însuși ilegal banii lui Costețchi Nicolai, Babără Vitalie și Curicheru Grigore.

Instanța de fond nu a dat aprecierea cuvenită nici probelor materiale: recipisa din 10.03.2013 este scrisă din numele lui Gața Alexandru, pe numele lui Costețchi Valentin (f.d.15).

Instanța de fond a reținut, că vinovăția sa s-a dovedit prin procesul-verbal de ridicare de la Babără V. a unui disc de model "Omega DVD-R" și procesul-verbal de examinare a discului (f.d.188; f.d. 189-190), însă contrar prevederilor art. 314 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța nu a cercetat nemijlocit conținutul înregistrat pe disc de model "Omega DVD-R" în ședință de judecată.

Pronunțându-se asupra vinovăției sale, instanța de fond a reținut că fapta imputată a fost dovedită, iar prin prisma art. 52 Cod penal s-a constatat prezența componenței de infracțiune de la art. 190 alin. (5) Cod penal.

La fel, instanța de fond neîntemeiat a respins cererea apărării de a interpela Serviciul Fiscal de Stat cu privire la veniturile declarate de Costețchi Nicolai, Babără Vitalie și Curicheru Grigore.

Mai mult, este ilegală sentința de condamnare și sub aspectul dispunerii încasării în beneficiul lui Babără Vitalie a sumei de 616.000 lei; în beneficiul lui Costețchi Nicolai a sumei de 907 000 lei și în beneficiul lui Curicheru Grigore a sumei de 1984000 lei cu titlu de prejudiciu cauzat prin infracțiune.

În primul rând, în felul cum au fost menționate sumele respective în dispozitivul sentinței, acestea fiind diferite de cele incriminate prin ordonanța de modificare a învinuirii în instanța de fond din 21.11.2018.

În al doilea rând, în felul cum sunt înscrise în dispozitiv, sumele respective au trecut în ordinea miliardelor, adică puteau fi interpretate astfel.

În al treilea rând, instanța de fond a ignorat complet prevederile legale cu privire la acțiunea civilă în procesul penal.

Or, conform art. 61 alin. (1) din Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22.01.1993, persoana, extrădarea căreia se cere, în baza demersului, poate fi arestată și până la primirea cererii de extrădare. Cererea trebuie să conțină mențiunea referitoare la mandatul de arest sau sentința intrată în vigoare și faptul că cererea de extrădare va fi prezentată suplimentar. Demersul privind arestarea până la primirea cererii de extrădare poate fi transmis prin poștă, telegraf, telex sau telefax.

Iar conform art. 62 alin. (1) din Convenție, persoana arestată în conformitate cu punctul 1) al art. 61 trebuie să fie eliberată, dacă cererea de extrădare nu va parveni pe parcursul unei luni din data arestării.

O astfel de cerere de extrădare din Procuratura Generală a Republicii Moldova a parvenit în Procuratura Generală a Federației Ruse abia la 31.12.2015, adică peste o lună și o săptămână din momentul reținerii.

Totodată, Procuratura Generală a Republicii Moldova a încălcat prevederile art. 56 alin. (1) din Convenție deoarece a cerut autorităților Federației Ruse extrădarea lui Gașca Alexandru de pe teritoriul altui stat - Ucraina, Republica Autonomă Crimeea.

Astfel, instanța de fond nu a dat apreciere și a lăsat fără vreo motivare faptul aflării ilegale sub arest a subsemnatului din 23.11.2015 și până la 06.07.2016 sub aspectul încălcării Convenției cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22.01.1993.

Respectiv, instanța de fond urma să recunoască drept ilegală reținerea inculptului de către autoritățile Federației Ruse pe teritoriul altui stat (Ucraina) și aflarea sa sub arest din 23.11.2015 și până la 06.07.2016.

4. Potrivit deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Bălți din 26 ianuarie 2021, apelurile au fost respinse, ca nefondate.

Instanța de apel a statuat că instanța de fond, în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, a verificat complet sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, corect ajungând la concluzia privind vinovăția inculpatului care s-a confirmat prin probele acumulate pe dosar, cercetate în instanța de fond și de apel, acțiunile inculpatului fiind corect calificate de către instanța de fond pe art. 190 alin. (5) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane *prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv și viclean*, săvârșită cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari.

5. Avocata Rodica Cojocar a declarat recurs ordinar, solicitând casarea deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurenta a invocat că ansamblu de probe administrate au dovedit incontestabil că în speță sunt prezente relații civile dintre inculpat și părțile vătămate, iar instanța de apel nu s-a expus asupra tuturor motivelor invocate în cererea de apel.

6. Potrivit deciziei Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 03 august 2021, recursul ordinar a fost admis, casată total decizia contestată și dispusă rejudecarea cauzei de Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Instanța de recurs a statuat că instanța de apel a tras o concluzie pripită privind respingerea apelului, fără a efectua o verificare multilaterală și obiectivă a probelor și circumstanțelor din cauza penală.

Totodată, *instanța de apel a preluat majoritatea concluziilor enunțate în sentință, respectiv și decizia instanței de apel conține concluzii divergente.*

În conformitate cu prevederile art. 113 Cod penal, instanța de apel, era obligată să deducă din actele cauzei determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală”.

Astfel, din conținutul deciziei atacate, a rezultat că instanța de apel contrar prevederilor art. 101, 414 Cod de procedură penală, a adoptat soluția în cauză și nu a întreprins toate măsurile de a elucida toate circumstanțele esențiale și a omis să se expună pe următoarele chestiuni esențiale evidențiate în apel și în cadrul judecării cauzei în ordine de apel.

Potrivit apelului declarat de inculpat, criticându-se sentința, s-au invocat următoarele motive: ”Ilegalitatea și netemeinicia sentinței de condamnare se determină prin următoarele: În modul în care i-a fost formulată învinuirea prin ordonanța din 21 noiembrie 2018 și reținută de către instanța de fond cu exactitatea cu care a fost formulată, a afirmat că organul de urmărire penală a încălcat prevederile art. 281 Cod de procedură penală, înaintându-mi o învinuire neclară, neconcretă, neprecisă, ce contravine principiului legalității prevăzut de art. 7 Cod de procedură penală, principiului asigurării dreptului la apărare stipulat în art. 17 Cod de procedură penală, precum și art. 23, 26 din Constituție și art. 6 alin. (3) lit. a) din CtEDO.

Or, ordonanța privind modificarea învinuirii în instanța de judecată, nu satisface exigențele de echitate a procedurilor și nu a asigurat o informare corectă și legală cu privire la învinuirea formulată.

Explicit, i s-a incriminat dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte minciunoase în privința calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul... Or, în partea formulării învinuirii cu indicarea datei, locului, mijloacelor și modului de săvârșire a infracțiunii și consecințele ei, după cum prevede alin. (2) la art. 281 Cod de procedură penală, adică la descrierea laturii obiective a infracțiunii, procurorul nu a făcut nicio mențiune referitoare la elementele calificative indicate mai sus, în special: prin ce se manifestă inducerea în eroare asupra calităților substanțiale ale obiectului și care e acest obiect; prin ce se manifestă inducerea în eroare asupra părților, cine sunt aceste părți, or nu i s-a reținut că a acționat sub o identitate falsă sau în interesele unei identități false sau prepuse; care este actul juridic nul.

Astfel, fiind confuz asupra învinuirii înaintate, a fost în dificultate de a se apăra eficient în așa fel ca instanța de judecată să înțeleagă corect explicațiile sale și să facă concluziile cuvenite cu privire la învinuirea ce i-a fost adusă.

Anume asupra acestor motive invocate în apel de inculpat, instanța de apel nu s-a pronunțat, sau s-a pronunțat superficial, fără o argumentare clară.

Astfel, instanța de apel a tras o concluzie pripită privind respingerea apelului declarat de către inculpat, fără a efectua și o verificare complexă și obiectivă a motivelor invocate în apel.

Prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare la 17 august 2018, norma de incriminare din această cauză – art. 190 Cod penal, a fost amendată, după cum urmează: „4. În dispoziția alineatului (1), textul ”înșelăciune sau abuz de încredere” se substituie cu textul ”inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin

prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”; în dispoziția alineatului (2), litera c) se exclude.”

Respectiv, după 17 august 2018, alin. (1) din art. 190 Cod penal, avea următorul cuprins: ”Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile, care se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani”.

Concomitent, din conținutul sentinței a rezultat că prima instanță, la examinarea cauzei, a dispus condamnarea inculpatului în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, reținând faptele potrivit calificativelor din redacția nouă a dispoziției art. 190 alin. (1) Cod penal, și anume: ”...cu scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare... cauzându-i acestuia o daună în proporții deosebit de mari”.

În acest context, este evidentă concluzia că **prima instanță, la judecarea cauzei nu a ținut cont că** fapta incriminată inculpatului a fost comisă în perioada mai – octombrie 2012, adică până la intrarea în vigoare a modificărilor operate la art. 190 Cod penal prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018.

În continuare, instanța de apel, la judecarea cauzei în ordine de apel, urma să țină cont de faptul că prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, infracțiunea de escrocherie nu a fost decriminalizată, dar a fost concretizată latura obiectivă a acesteia prin modalități alternative de comitere a faptei prejudiciabile.

Mai mult de atât, în acțiunile inculpatului au fost reținute semnele calificative ale infracțiunii de escrocherie potrivit redacției noi, care la acel moment (mai – octombrie 2012) nu erau prevăzute de legea penală.

Prin urmare, la judecarea apelurilor declarate, instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, **nu a sesizat erorile comise de prima instanță**, ci le-a preluat întocmai.

Nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor relevante invocate în apel au echivalat cu nerezolvarea fondului apelului și a fondului cauzei, în acest caz, decizia atacată a fost casată, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, întrucât asemenea erori judiciare nu puteau fi corectate de către instanța de recurs ordinar.

7. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 decembrie 2021, apelurile au fost admise, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre, după cum urmează: „*Ganța Alexandru se consideră condamnat în baza art. 190 alin. (5) Cod penal la pedeapsa închisoare pe termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a exercita activitate în domeniul administrării mijloacelor bănești pe termen de 3 ani în redacția Legii în vigoare la momentul comiterii infracțiunii, cu executare în penitenciar de tip închis, din 20.12.2021, cu*

inclusiunea perioadei arestării preventive și la domiciliu de la 23.11.2015 până la 05.08.2016 și de la 28.06.2019 până la 20.12.2021.

În rest, se mențin dispozițiile sentinței instanței de fond”.

Instanța de apel a statuat că ***vinovăția inculpatului de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal s-a confirmat prin probele cercetate de instanța de fond*** și suplimentar de instanța de apel.

Totodată, ***instanța de fond eronat a încadrat acțiunile inculpatului*** în baza Legii nr. 179 din 26.07.2018 în vigoare din 17.08.18, or, această lege, a intrat în vigoare ulterior acțiunilor incriminate, astfel, acțiunile respective se încadrează în prevederile art. 190 alin. (5) Cod penal, în varianta legii în vigoare la data comiterii faptei.

În aspectul dat, acțiunile infracționale comise de Gața A. se subscriu în continuare infracțiunii de escrocherie, nefiind decriminalizate, nefiind posibil de agravat situația inculpatului în sensul incriminat prin ordonanța de modificare a învinuirii în instanța de judecată din 21.11.2018.

Acțiunile infracționale comise de Gața A. în perioada lunii mai a anului 2012, se subscriu ideal normei prevăzute de legiuitor la art. 190 alin. (5) Cod penal în componența la momentul comiterii faptei respective de către inculpat în următoarele circumstanțe.

Gața Alexandru, într-o zi nestabilă de către organul de urmărire penală a lunii mai a anului 2012, acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, aflându-se la domiciliu lui Babără Vitalie, amplasat pe str. Xxxx, mun. xxxx, folosindu-se de faptul că Babără V. are încredere în el, sub pretextul că dorește să împrumute bani ce urmează de a fi investiți în afaceri, a dobândit ilegal de la Babără V. bani în sumă de 50.000 dolari SUA, ce conform cursului oficial BNM constituie 616.000 lei, pe care ulterior i-a însușit, cauzându-i astfel părții vătămate Babără V. un prejudiciu material în proporții deosebit de mari.

Tot el, într-o zi nestabilă de către organul de urmărire penală a lunii septembrie 2012, aflându-se în oficiul SRL ”Guldin Lux” amplasat pe str. Xxxx din mun. xxxx, acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, convingându-l pe Costețchi Nicolae, că el își desfășoară activitatea în domeniul financiar, pe când în realitate el nu desfășura această activitate și folosindu-se de faptul că Costețchi N. are încredere în el, sub pretextul schimbării valutei străine în valută națională, a dobândit ilegal de la Costețchi N. banii în sumă de 2300000 ruble rusești, ce conform cursului oficial BNM constituie 907.000 lei, pe care ulterior i-a însușit, cauzându-i astfel părții vătămate Costețchi Nicolae un prejudiciu material în proporții deosebit de mari.

Tot el, la data de 04.10.2012, aflându-se pe str. xxxx, mun. Bălți, acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, după ce a obținut încrederea lui Curicheru Grigore, prin relațiile de prietenie, pe care le aveau de o perioadă îndelungată de timp, sub pretextul diferitor motive neîntemeiate, precum că dorește să împrumute bani care urmează de a fi investiți în afaceri, a dobândit de la Curicheru G., bani în sumă de 90.000 Euro, recalculare în valuta națională, ce constituie suma de 1984000 lei, prin ce i-a cauzat părții vătămate Curicheru G. o daună în proporții deosebit de mari.

În total în perioada de timp a lunilor mai-noiembrie 2012, Gața Alexandru ilegal a dobândit prin înșelăciune și abuz de încredere bunurile altor persoane în sumă totală de 3507000 lei.

Astfel prin acțiunile sale intenționate, Gața Alexandru a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal, ca escrocheria, adică, dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari.

Nu poate fi reținută invocarea apelantului că învinuirea înaintată este una neclară, neconcretă și neprecisă, or, ***atât în rechizitoriu, cât și în ordonanța de punere sub învinuire circumstanțele comiterii faptei prejudiciabile au fost expuse concret***, or, după cum s-a menționat supra, prin modificările operate prin Legea nr.179 din 26 iulie 2018 în vigoare din 17.08.2018, nu s-au decriminalizat acțiunile infracționale prevăzute la art. 190 Cod penal, ci doar au fost înlocuite sintagmele prea generale cu fapte prejudiciabile, metode și mijloace de comitere a escrocheriei mai concrete, mai clare.

Astfel, redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, acțiunile infracționale comise de Gața Alexandru se subscriu în continuare infracțiunii de escrocherie.

Nu poate fi reținut și motivul că între inculpat și părțile vătămate sunt relații civile, or, în toate cazurile victimele transmiteau benevol bunurile către inculpat sub influența înșelăciunii și abuzului de încredere, inculpatul fiind cunoscut cu majoritatea victimelor.

8. Avocata Rodica Cojocar declară recurs ordinar, solicitând casarea deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, sau cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie achitat.

Recurenta invocă că instanța de fond nu a dat aprecierea convenită declarațiilor părților vătămate referitor la circumstanțele transmiterii lui a banilor cu pricina.

Instanța de fond nu a dat aprecierea convenită nici declarațiilor martorilor audiați în ședința de judecată.

Instanța de fond nu a dat aprecierea convenită nici probelor materiale: recipisa din 10.03.2013 scrisă din numele lui Gața A. pe numele lui Costețchi Valentin.

Instanța de fond neîntemeiat a respins cererea apărării de a interpela Serviciul Fiscal de Stat cu privire la veniturile declarate de Babără Vitalie, Costețchi Nicolai și Curicheru Grigore.

Instanța de fond nu a apreciat convenit că de fapt plângerile penale ale persoanelor respective au fost făcute doar pentru a fi dispusă încasarea sumelor de bani pretinse și nu pentru ca să fie atras la răspunderea penală. Aceasta s-a demonstrat și prin faptul, că inițial dosarul penal a fost pornit în temeiul art. 196 alin. (4) Cod penal.

Mai mult, Procuratura Generală a Republicii Moldova a încălcat prevederile art. 56 alin. (1) din Convenție deoarece a cerut autorităților Federației Ruse extrădarea lui Gața Alexandru de pe teritoriul altui stat - Ucraina, Republica Autonomă Crimeea.

Astfel, instanța nu a dat apreciere și a lăsat fără vreo motivare faptul aflării ilegale sub arest a inculpatului din 23.11.2015 și până la 06.07.2016 sub aspectul încălcării Convenției cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22.01.1993.

Instanța de apel, în decizia din 20.12.2021 nu s-a expus asupra tuturor motivelor invocate în cererea de apel.

Conform jurisprudenței naționale, chestiunile de fapt asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări.

Chestiunile de drept pe care urma să le soluționeze instanța de apel sunt dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urma a fi desființată, cu rejudecarea cauzei (Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr. 22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel). Însă instanța nu a respectat prescripțiile nominalizate.

În drept, recursul este bazat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

9. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor din apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, acesta este expus neclar. Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnatului.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul Penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, conform potrivit art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează numai în limitele învinuirii formulate. Potrivit art. 8 Cod penal, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Potrivit art. 66 alin. (1), (2) pct. 1) Cod de procedură penală, inculpatul are dreptul la apărare și dreptul să știe pentru ce faptă este învinuit. Conform art. 10 alin. (1) și (2) Cod penal, legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi. Legea penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv. Potrivit art. 385 alin. (1) pct. 1) - 4) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunile dacă a avut loc fapta de săvârșirea căreia este învinuit inculpatul, dacă această faptă a fost săvârșită de inculpat, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea, dacă inculpatul este vinovat de

săvârșirea acestei infracțiuni. Potrivit art. 101 alin. (1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor. Instanța de judecată este obligată să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate. Conform art. 394 alin. (1) pct. 1), 2) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe. Potrivit art. 113 alin. (1) Cod penal, se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală.

Potrivit jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte. În cazul în care apare necesitatea de a reîncadra juridic fapta, pentru săvârșirea căreia inculpatul nu a fost pus sub învinuire, instanța trebuie să țină cont că o astfel de modificare a încadrării juridice este posibilă numai când acțiunile inculpatului, ce urmează a fi încadrate în baza altei legi, i-au fost imputate, nu conțin semnele unei infracțiuni mai grave și învinuirea pentru acestea nu se deosebește în mare măsură după circumstanțele reale ale cauzei de învinuirea înaintată definitiv, susținută de procuror în cadrul judecării cauzei, iar modificarea învinuirii nu înrăutățește situația inculpatului și nu afectează dreptul lui la apărare. **Învinuirea se consideră mai gravă** când în învinuire se introduc fapte și episoade adăugătoare, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, semne calificative care majorează volumul învinuirii, deși nu modifică estimația juridică a celor săvârșite. Drept învinuire care esențial, după circumstanțele reale, diferă de cea de la început urmează de considerat orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3., 23., 39., 41.*).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit dispozitivului și descriptivului sentinței, instanța de fond (*pct. 1., 2. din decizie*):

a) nu a coroborat sub nicio formă noua învinuire, formulată inculpatului prin ordonanța din 21.11.2018, cu prescripțiile din art. 8, 10 Cod penal, art. 325, 326, 66 alin. (1), (2) pct. 1) Cod de procedură penală, cât și cu jurisprudența națională relevantă în aspectul vizat, confor căror, în cazul în care infracțiunea de escrocherie nu a fost decriminalizată după modificările operate în art. 190 Cod penal prin Legea nr.179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, iar redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, nu ușurează pedeapsa și nu ameliorează în alt mod situația persoanei ce a comis infracțiunea, adică nu are efect retroactiv, acțiunile făptuitorului urmează a fi încadrate conform legii penale în vigoare la momentul săvârșirii faptei;

b) a indicat în fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, că inculpatul: „...acționând cu intenția îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale..., **inducând în eroare pe acesta prin prezentarea ultimului ca adevărată a unei fapte mincinoase, însoțită de comportament dolosiv și viclean...**”, dar i-a calificat ulterior acțiunile, neclar și divergent în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, ca: „*escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, calității substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune în proporții considerabile*”.

Ori, reîncadrând acțiunile inculpatului în baza art. 190 alin. (5), în redacția nouă, în vigoare din 17.08.2018, conform indicelor enunțate supra, a încălcat prevederile art. 66 alin. (1), (2) pct. 1), 325 alin. (1) Cod de procedură penală, art. 10 Cod penal, deoarece aceste calificative, care majorează volumul învinuirii inițiale, nu existau la momentul săvârșirii faptei, iar asemenea împrejurări de fapt și de drept, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, nici nu se regăsesc în faptele constatate de instanță.

Pe lângă aceasta, nu a fost elucidată, în niciun fel, esența elementelor „*prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, calității substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean*”, inclusiv coroborată cu acțiunile infracționale concrete și împrejurările de fapt incriminate inculpatului prin noua învinuire;

c) nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și drept invocate în învinuirea formulată inculpatului, neindicând motivele pentru care a respins probele și versiunea apărării, invocate în ședința de judecată, repetate în apelurile declarate, cât și în recursul ordinar (pct. 3., 3.1, 8. din decizie).

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Conform art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță. Potrivit art. 436 alin. (2) Cod de procedură penală, pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii. În corespundere cu art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Conform jurisprudenței naționale, chestiunile asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt dacă normele de drept procesual și penal au fost corect

aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei. Nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor invocate echivalează cu nerezolvarea fondului apelului și, în acest caz, decizia urmează a fi casată, cu rejudecarea cauzei în apel, așa cum cere art. 435 CPP, întrucât o asemenea eroare judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*).

Însă, instanța de apel, întemeiat rejudecând cauza potrivit regulilor generale, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece conform descriptivului și dispozitivului deciziei contestate (*pct. 7. din decizie*):

a) în pofida rezumatelor din decizia instanței de recurs din 03.08.2021 (*pct. 6. din decizie*) că: „... instanța de apel a preluat majoritatea concluziilor **enunțate în sentință**, respectiv și decizia instanței de apel **conține concluzii divergente**..., este evidentă concluzia că **prima instanță, la judecarea cauzei nu a ținut cont că fapta incriminată inculpatului a fost comisă**..., prin urmare, instanța de apel **nu a sesizat erorile comise de prima instanță**, ci le-a preluat întocmai...”, a constatărilor din descriptivul deciziei instanței de apel, că: „...**instanța de fond eronat a încadrat acțiunile inculpatului**...”, cât și descrierea altei fapte criminale, considerate ca fiind dovedită, cu o altă încadrare juridică a acțiunilor inculpatului, ultima, totuși, **nu a casat total sentința**, menținând, în parte, o sentință neîntemeiată legal, deci, nu a rejudecat cauza potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, omițând și prevederile art. 436 alin. (2) Cod de procedură penală, conform căror pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii;

b) constatând divergent în descriptiv că: „...nu poate fi reținută invocarea apelantului că învinuirea înaintată este una neclară, neconcretă și neprecisă, or, **atât în rechizitoriu, cât și în ordonanța de punere sub învinuire circumstanțele comiterii faptei prejudiciabile au fost expuse concret**...”, deci, nefiind clar conform cărei învinuiri a rejudecat cauza, a adoptat în dispozitiv o soluție la fel de sumară, contradictorie și absolut neclară, că: „Admite apelul..., **sentința se casează parțial**..., *Ganța Alexandru se consideră condamnat în baza art. 190 alin. (5) Cod penal la pedeapsa închisoare pe termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a exercita activitate în domeniul administrării mijloacelor bănești pe termen de 3 ani în redacția Legii în vigoare la momentul comiterii infracțiunii, cu executare... În rest, se mențin dispozițiile sentinței instanței de fond*...”.

Ori, sentința nu conține o asemenea condamnare, prin urmare, este absolut neclar în care parte a fost casată sentința și în care menținută;

c) nu s-a pronunțat asupra motivelor invocate în apelurile de pe rol și repetate în recursul ordinar, inclusiv asupra celor reproduse la *pct. 3., 3.1., 8.* din prezenta decizie, cât și în felul și esența probatorie în care acestea au fost enunțate;

d) nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și drept invocate în învinuirea formulată inculpatului, neindicând motivele pentru care a respins probele și versiunea apărării, invocate în ședințele de judecată, repetate în apelurile declarate, cât și în recursul ordinar (*pct. 3., 3.1., 8. din decizie*).

Pe lângă aceasta, concluziile sumare, divergente și neclare că: „...nu poate fi reținută invocarea apelantului că învinuirea înaintată este una neclară, neconcretă și neprecisă, or, **atât în rechizitoriu, cât și în ordonanța de punere sub învinuire circumstanțele comiterii faptei prejudiciabile au fost expuse concret**..., nu poate fi reținut și motivul că între inculpat și părțile

vătămate sunt relații civile, or, în toate cazurile victimele transmiteau benevol bunurile către inculpat sub influența înșelăciunii și abuzului de încredere, inculpatul fiind cunoscut cu majoritatea victimelor...”, nu corespund exigențelor prevăzute în art. 101 Cod de procedură penală, privind evaluarea și aprecierea probelor administrate în cadrul cauzei penale;

Împrejurările expuse atestă, astfel, că instanțele de fond și de apel nu au judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor din apelurile declarate, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar, casării totale a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

10. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocata Rodica Cojocar, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 decembrie 2021, în privința inculpatului Gașta Alexandru XXX și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, fiind pronunțată integral la 08 iulie 2022.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Victor Boico

Ghenadie Plămădeală

Liliana Catan

Iurie Bejenaru

